

EFEE

DE EUROPEAN FEDERATION OF
EDUCATION EMPLOYERS

EUROPEAN TRADE UNION COMMITTEE FOR
EDUCATION – COMITE SYNDICAL
EUROPEEN DE L'EDUCATION

Gezamenlijke verklaring van ETUCE/EFEE

Naar een actiekader voor de aantrekkelijkheid van het lerarenberoep

Het doel van deze verklaring is een solide basis te leggen voor de voortzetting van het dialoogproces tussen de Europese sociale partners in het onderwijs, EFEE (European Federation of Education Employers) en ETUCE (European Trade Union Committee on Education). De bedoeling is een gedeelde sectorale benadering op te bouwen voor een actiekader rond het aantrekkelijker maken van het lerarenberoep in de samenleving en daarbij definities, uitdagingen, principes en mogelijke acties aan te kaarten die hiervoor gezamenlijk moeten worden ondernomen.

Deze benadering is het resultaat van acht jaar sectorale sociale dialoog, waardoor de sociale partners in het onderwijs de centrale rol van die sociale dialoog en capaciteitsopbouw, wederzijds vertrouwen en samenwerking, betrokkenheid en communicatie hebben herkend¹ om het hoofd te kunnen bieden aan nieuwe opkomende uitdagingen voor het onderwijs in heel Europa. Reeds in 2017 erkenden EFEE en ETUCE dat het gezamenlijke capaciteitsopbouwproces tegemoet komt aan het gemeenschappelijke streven van partijen naar een *“sterke en efficiënte sociale dialoog ten behoeve van mensen die werken in onderwijsinstellingen op alle onderwijsniveaus en die uiteindelijk ten goede komt aan studenten en hun familie”*². EFEE en ETUCE hebben met name tijdens de jaren 2013-2018 gezamenlijk gewerkt aan drie capaciteitsopbouwprojecten onder de noemer van de Europese sectorale sociale dialoog in het onderwijs

---

¹ Gezamenlijke verklaring van ETUCE/EFEE betreffende de bevordering van het potentieel van de Europese sectorale sociale dialoog (2016) en eindrapport van ETUCE/EFEE “Europese sectorale sociale partners in het onderwijs stimuleren het potentieel van hun dialoog via kennisoverdracht en opleiding. Het capaciteitsopbouwproject II van de ESSDE”.

² Gezamenlijke verklaring van ETUCE/EFEE betreffende de bevordering van het potentieel van de Europese sectorale sociale dialoog (2016).

(European Sectoral Social Dialogue in Education - ESSDE)³. Die hebben de Europese en nationale sociale partners in twintig EU-landen en twee kandidaat-EU-landen⁴, alsook tijdens drie slotconferenties in Brussel (België), Amsterdam (Nederland) en Sofia (Bulgarije) aan tafel gebracht.

In het licht van de huidige en opkomende uitdagingen op het gebied van onderwijs en opleiding, inclusief het lerarentekort waarmee verscheidene EU-landen kampen, leggen de sociale partners in het onderwijs op Europees, nationaal, regionaal en plaatselijk niveau met deze verklaring hun vastbeslotenheid vast om hun capaciteit te blijven uitbouwen teneinde doeltreffend deel te kunnen nemen aan de sociale dialoog en op betekenisvolle wijze te kunnen bijdragen aan de totstandkoming van het onderwijsbeleid door verandering mogelijk te maken en de aantrekkelijkheid van het lerarenberoep in Europa te vergroten als onderdeel van kwaliteitsvolle en inclusieve onderwijsstelsels.

Context en uitdagingen

Het proces van het herstarten van de sociale dialoog, bedoeld om de rol ervan in alle EU-lidstaten te vergroten, werd in gang gezet door de Voorzitter van de Europese Commissie Jean-Claude Juncker, die reeds in maart 2015 een 'nieuwe start voor de sociale dialoog' aankondigde. In 2016 werd er een gezamenlijke verklaring ondertekend door de Europese instellingen en de Europese sociale partners, die de rol van de Europese sociale dialoog benadrukten als een significante component voor werkgelegenheid en sociaal beleid in de EU. Tijdens de looptijd van het gezamenlijke "*capaciteitsopbouwproject III van ESSDE - Europese sectorale sociale partners in het onderwijs stimuleren het potentieel van hun dialoog via kennisoverdracht en opleiding*", 2017-2018, hebben de Europese leiders hun steun toegezegd aan de Europese pijler van sociale rechten, welke een nieuw momentum creëert voor sociale dialoog als een cruciale praktijk die bevorderlijk is voor de groei. Het belang van onderwijs voor het bereiken van veel van de belangrijke doelstellingen van de pijler wordt nog benadrukt door de discussie van de Europese Commissie en de Raad over de [toekomst van het onderwijs](#). Die werd ter gelegenheid van de top van Göteborg op 17 november 2017 gehouden en was bedoeld om van Europa een voorloper te maken in de implementatie van de Agenda 2030 voor Duurzame Ontwikkeling en de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen van de Verenigde Naties. In dat opzicht geven de overheden het onderwijs een sleutelrol in het "verzekeren van een veerkrachtige economie, sociale cohesie, actief burgerschap en identiteit".

Onderwijs is een cruciale factor voor zowel een rechtvaardige maatschappij als economische voorspoed. De "[Verklaring van Parijs](#)", die in maart 2015 werd bekrachtigd door de onderwijsministers van de

---

³ "Europese sociale partners in het onderwijs streven naar een duurzame invloed op de uitwerking van het Europese onderwijsbeleid via kennis door middel van geslaagde sociale dialoog. Het capaciteitsopbouwproject III van de ESSDE" (VS/2017/XXXX), "Europese sectorale sociale partners in het onderwijs stimuleren het potentieel van hun dialoog via kennisoverdracht en opleiding. Het capaciteitsopbouwproject II van de ESSDE" (VS/2015/0032), "Stimuleren van het potentieel van de Europese sectorale sociale dialoog in het onderwijs door nieuwe uitdagingen aan te gaan en ervaring en kennis te onderzoeken" (VS/2013/XXX). Dit werk kreeg de steun van de Europese Commissie via de begrotingslijn Sociale Dialoog en Industriële Betrekkingen.

⁴ Kroatië, Litouwen, Slovenië, Slowaakse Republiek, Roemenië, Montenegro, Estland, Servië, Cyprus, Hongarije, Letland, Polen, Spanje, Bulgarije, Denemarken, Finland, Ierland, Italië, Luxemburg, Malta, Nederland, Portugal.

Europese Unie,⁵ benadrukt de cruciale bijdrage die het onderwijs levert aan persoonlijke ontwikkeling, sociale inclusie en participatie, ook door inclusie te verzekeren en ongelijkheid te bestrijden, leraren in hun rol te bekrachtigen en door kinderen en jongeren kritisch denken bij te brengen en zich een oordeel te vormen, vooral in het kader van internet en de sociale media. Waar onderwijs prioriteit krijgt, gedijen zowel samenlevingen als economieën. De Europese sectorale sociale partners in het onderwijs, die krachtens artikel 154-155 van het EC-Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) worden erkend als vertegenwoordigers van werknemers en werkgevers in de onderwijssector, krijgen te maken met de toenemende eisen van de samenleving en de groei doelstellingen van de EU. Zij erkennen dat de sector wordt geconfronteerd met een aantal uitdagingen om kwaliteitsvolle, rechtvaardige en inclusieve onderwijsstelsels te ontwikkelen, klaar voor de toekomst en cruciale motoren voor duurzame ontwikkeling. Deze uitdagingen omvatten: demografische, technologische, maatschappelijke en politieke veranderingen (in het bijzonder bestuursystemen op meerdere niveaus, bijv. het Europees Semester, de Europa 2020-strategie en het strategisch kader voor onderwijs en opleiding 2020, de Europese onderwijsruimte 2025).

Ondanks het feit dat het lerarenberoep het potentieel heeft om bij te dragen tot de sociale gelijkheid in heel Europa, werd uit de conferentie van de sociale partners in Sofia (juni 2018) duidelijk dat Europa het hoofd moet bieden aan gezamenlijke uitdagingen van een beroep dat kampt met tekorten, een onaantrekkelijk imago en problemen met werving en behoud. Kwalitatief hoogwaardig lesgeven door goed opgeleide en ondersteunde leraren staat centraal in kwaliteitsonderwijs. Bovenop al deze uitdagingen moet er ook opnieuw worden nagedacht over lesgeven en leeromgevingen in het licht van bovengenoemde snelle ontwikkelingen in onze samenlevingen.

Doelstellingen en prioriteiten

Volgens EFEE en ETUCE is het – wil de hele samenleving er baat bij hebben - van fundamenteel belang hun gezamenlijke inspanningen voort te zetten om gemeenschappelijke oplossingen te vinden om het lerarenberoep aantrekkelijker te maken, binnen kwalitatief hoogwaardige onderwijsinstellingen die inclusieve, leerling- en studentgerichte en duurzame organisaties zijn.

Met deze verklaring, die dient als intentieverklaring om het proces van de ontwikkeling van het genoemde actiekader in gang te zetten, streven EFEE en ETUCE ernaar hun betrokkenheid uit het ESSDE-werkprogramma 2018-2019 voort te zetten om samen te werken aan de aanpak van lerarentekorten. Daarnaast wensen wij verder te werken aan de kwesties die in de loop van de rondetafelgesprekken van de Europese en nationale sociale partners en tijdens de slotconferentie in Sofia (juni 2018) zijn geïdentificeerd als prioriteiten voor gezamenlijke actie. Die prioriteiten zijn: fatsoenlijke werkplekken bevorderen en gezondheid en veiligheid op het werk verbeteren; rechtvaardigheid en gelijkheid in het onderwijs; en de ondersteuning van leraren, opleiders, schoolleiders en onderwijsondersteuners.

---

⁵ Informele bijeenkomst van onderwijsministers van de Europese Unie, “Verklaring van Parijs over de bevordering van burgerschap en de gemeenschappelijke waarden van vrijheid, tolerantie en non-discriminatie door middel van onderwijs”, 17 maart 2015.

Deze onderwerpen zijn niet 'nieuw' voor ons werk als Europese sectorale sociale partners in het onderwijs. Integendeel, ze vormen al sinds de begindagen van het bestaan van de ESSDE (opgericht in 2010) de ruggengraat van ons gezamenlijke werk. In plaats van ons te concentreren op deze kwesties als 'losstaande' onderwerpen, streven wij nu echter naar een meer holistische visie, die wij willen gebruiken als grondslag voor ons permanente werk van gezamenlijke capaciteitsopbouw om effectief een sociale dialoog aan te gaan op alle niveaus die bijdraagt tot het aantrekkelijker maken van het lerarenberoep.

Met deze verklaring verbinden wij ons aan de volgende stap en onderzoeken we de elementen nader die bijdragen aan oplossen van dit vraagstuk en de weg effenen voor de ontwikkeling van een gezamenlijk actiekader.

Deze elementen omvatten kwesties die rechtstreeks te maken hebben met het lerarenberoep:

1. Bevorderen van de ontwikkeling van een lerarenberoep dat gebaseerd is op professionalisme, daarbij passende professionele autonomie, ambitie en teamwerk en op duurzame, kwalitatief hoogwaardige arbeidsvoorwaarden en -omstandigheden, carrièrevooruitzichten en beloning - waaronder eerlijk loon. Dit in de context van andere aantrekkelijke loopbanen en van de economische omstandigheden van de lidstaten, en het stimuleren van diversiteit van carrièremogelijkheden;
2. Leraren, opleiders, schoolleiders en ander onderwijspersoneel ondersteunen, vooral door te investeren in een doeltreffende en kwalitatief hoogwaardige basisopleiding van leraren en permanente professionele ontwikkeling.

En bredere kwesties die een rechtstreekse impact hebben op de (veranderende) rol van leraren, opleiders en schoolleiders in onze onderwijsstelsels en de eisen die aan hen worden gesteld:

3. Inclusie, rechtvaardigheid en gelijke kansen stimuleren, inclusief gendergelijkheid in het onderwijs, door de nadruk te leggen op de toenemende behoefte aan de ontwikkeling van democratische en inclusieve schoolculturen en tegemoet te komen aan de noden van alle onderwijsdeelnemers;
4. Inclusieve, leerling- en studentgerichte, duurzame, en fatsoenlijke werkomgevingen, waaronder de verbetering van veiligheid en gezondheid op het werk en de balans tussen werk en privé;
5. Bevorderen van volledige digitale geletterdheid en nadenken over de impact van ICT op het onderwijs;
6. Bevorderen van investeringen voor kwalitatief hoogwaardig onderwijs en -opleiding, inclusief de onderwijsinfrastructuren.

Verder, zoals ook wordt benadrukt in het eindrapport van het capaciteitsopbouwproject III van ESSDE, erkennen EFEE en ETUCE de toegevoegde waarde van het nader bestuderen van de invloed van het personeelsbeleid (de praktijk t.a.v. de werving en het behoud van personeel) in Europese landen op de aantrekkelijkheid van het lerarenberoep en het bestaan van lerarentekorten.

Rol van de sociale partners en toezeggingen

Nu bovengenoemde elementen als cruciaal zijn geïdentificeerd, verbinden de Europese sociale partners in het onderwijs en hun leden zich ertoe hun capaciteitsopbouw op Europees en nationaal niveau verder te ontwikkelen en te versterken voor een sterkere sectorale sociale dialoog met het oog op de gezamenlijke opdracht om het lerarenberoep aantrekkelijker te maken door:

- De mogelijkheden van het gezamenlijk ontwikkelen van een actiekader voor de aantrekkelijkheid van het lerarenberoep te onderzoeken;
- De samenleving bewust te maken van het belang en de waarde van het lerarenberoep, in onderwijsinstellingen die kwalitatief hoogstaand zijn, die inclusief, leerling- en studentgerichte en duurzame organisaties zijn, en van de bijdrage van het beroep aan toekomstige samenlevingen;
- Oplossingen te blijven herkennen, toepassen en vinden voor barrières en hiaten in de ontwikkeling van de capaciteiten van sociale partners om te komen tot een effectieve sociale dialoog op Europees en nationaal niveau;
- Gezamenlijke acties te blijven uitwerken om te strijden voor en te bouwen aan de capaciteit van de sociale partners om effectief mee te werken aan de beleids- en besluitvorming in het onderwijs op alle niveaus;
- Goede werkwijzen uit te wisselen en de informatie-uitwisseling tussen de leden te vergemakkelijken.

Besluit

EFEE en ETUCE, de Europese sociale partners in het onderwijs, spreken zich uit om deze verklaring actief te promoten op Europees niveau en, via hun ledenorganisaties, op nationaal, regionaal en plaatselijk niveau.

Deze verklaring werd op 19 november 2018 aangenomen door de plenaire vergadering van de Europese sectorale sociale dialoog in het onderwijs (ESSDE).

Brussel, 19 november 2018.

Daniel Wisniewski
Algemeen Secretaris
EFEE

Susan Flocken
Europees Directeur
ETUCE